

ВЛАДИМИР ЈАКОВЉЕВИЋ*
МИЛОШ ТОМИЋ**
Факултет безбедности
Београд

UDC: 351:497.11
Прегледни рад
Примљен: 22.03.2021
Одобрен: 26.04.2021
Страна: 277–289
DOI: 10.51738/Kpolisa2021.18.2г.4.03

УКИДАЊЕ ЈЕДИНИЦА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ НА ПРОСТОРУ КОСОВА И МЕТОХИЈЕ

Сажетак: Постепено укидање институција Републике Србије на простору Косова и Метохије резултат је дијалога који представници албанске националне мањине воде са српским политичким руководством. Први споразум који је потписан 2013. године формално-правно доводи у питање опстанак и функционисање низа институција које функционишу у складу са законодавством РС и имају виталан значај за безбедност локалног становништва. Као важан део институционалног уређивања и организације система заштите и спасавања формиране су и јединице цивилне заштите у оквиру четири општине на северу Космета као и у другим деловима јужно од реке Ибар. Основни задатак обучених и оспособљених јединица опште намене био је заштита људи, материјалних и културних добара и животне средине од природних катастрофа и техничко-технолошких несрећа. Међутим један део међународне заједнице заједно са албанским политичким лидерима ове јединице посматра као „паравојну организацију” (и поред њиховог хуманитарног карактера) захтевајући њихово хитно расформирање и укључивање у рад привремених косовских институција. Циљ овог рада јесте систематичан опис и анализа актуелне безбедносне ситуације на простору јужне српске покрајине као и улогу јединица цивилне заштите у очувању стабилног безбедносног стања. У раду је коришћена метода анализе садржаја низа релевантних докумената који описују покушај укључивања припадника јединица цивилне заштите у рад привремених косовских институција.

Кључне речи: институције РС, безбедност локалног становништва, Космет, јединице цивилне заштите.

* vjakov@fb.ac.bg.rs

** milosttomic@yahoo.com

Увод

Формирање јединица цивилне заштите у једном броју општина на подручју јужне српске покрајине, резултат је пре свега потребе очувања егзистенције становништва српске националности. Пракса је показала да изражен интензитет појаве природних катастрофа (као нпр. поплаве, пожари, земљотреси, клизишта, снежне олује) на Косову и Метохији захтева стално ангажовање јединица цивилне заштите на превенцији, отклањању и ублажавању негативних безбедносних последица. Међутим првенствено ефикасно спровођење активности и мера заштите и спасавања у складу са позитивно правном регулативом Републике Србије, последњих неколико година предмет је спорења покрајинских привремених косовских институција и представника централних власти.

Јединице опште намене које су формиране у четири општине на северу Космета поједини представници међународне заједнице¹ заједно са албанским политичким лидерима сматрају паравојним безбедносним стуратурама директно надређеним српским властима. У вези са тим дијалог о нормализацији односа који се непрекидно води између Београда и Приштине уз посредство Европске уније обележава низ потписаних споразума, неповољних по српске националне интересе. Један од тих јесте и Споразум о интеграцији цивилне заштите у привремене косовске институције потписан 26. марта 2015. године. Негативна искуства укључивања припадника полиције српске националности у рад привремених косовских институција, нису заобилазила ни јединице цивилне заштите. Резултати бројних истраживања јасно указују на готово свакодневно нарушавање стања безбедности на локалном нивоу (па и шире) као и немогућност грађана српске националности да активно учествују у спровођењу активности и мера заштите и спасавања у периоду након потписивања поменутог споразума.

С обзиром да је циљ овог рада дескрипција процеса укључивања јединица цивилне заштите на северу КиМ у рад привремених косовских институција, примењена је анализа садржаја бројних докумената. Осим тога у самом раду анализирана је актуелна безбедносна ситуација и значај јединица цивилне заштите за опстанак локалног становништва већинске српске националности.

Концептуализација појма цивилне заштите – национални и међународни аспект

Изразити прогрес друштва у погледу развоја савремених технологија као и веће доступности технолошких продуката, неминовно се одражава на повећање угоржености (рањивости) на нивоу поједница па и шире. Све чешћа поја-

¹ Једна од тих јесте Међународна управљачка група за Косово.

Детаљније на: http://www.rtv.rs/sk/politika/samoproglasena-medjunarodna-upravljacka-grupa-za-kosovo_51251.html

ва савремених безбедносних ризика, изазова и претњи (невојне природе) условава активно учествовање свих друштвених субјеката у евентуалном спречавању (превентивно деловање) и ублажавању негативних последица. Штавише становништво у цивилном статусу током непредвиђених катастрофалих ситуација уједно представља субјект (као део система безбедности) и објект (тј. вредност која се штити) активне заштите.

Завршетак хладног рата и слом биполарног међународног поретка може се посматрати као окосница у схватању и теоријској интерпретацији појма цивилне заштите. Све чешћа појава изненадних катастрофа природног и антропогеног порекла са негативним безбедносним последицама већег обима, битно је утицала на актуелизацију система цивилне заштите. Штавише осим система цивилне заштите посебно важно место у систему националне безбедности заузима цивилна одбрана односно мере и активности заштите и спасавања које се предузимају у случају проглешења ванредног и ратног стања. Наиме цивилна заштита често се доводи у везу са цивилном одбраном као делом система одбране, што импликује извесне нејасноће и потребу прецизнијег специфичног разграничења поменутих појмова.

Цивилна одбрана део је система одбране државе у оквиру ког се предузимају одређене активности и мере током ванредног и ратног стања а све у циљу очувања људских живота, имовине и других добара неопходних за нормално функционисање читавог друштва. Систем цивилне одбране на националном нивоу подразумева спровођење низа активности и мера које се у мирнодопском периоду називају цивилном заштитом. На пример заштита великих техничких система током одбране државе од војног напада, прелази у надлежност субјеката и снага система одбране односно већину потребних мера заштите и спасавања (нпр. заштита од пожара, РХБ заштита, евакуација) спроводе војне јединице. Међутим потребно је нагласити да уколико су војни капацитети ограничени помоћ у спровођењу мера пружају други субјекти и снаге у оквиру ширег система националне безбедности² као и грађани. Управо је блиска веза у смислу реализације потребних мера (и амбијенталних услова) један од основних разлога колоквијалног поистовећивања цивилне одбране и цивилне заштите.³ Потребно је истаћи да систем цивилне одбране обухвата много шире аспекте (нпр. политичке, економске, психолошке припреме за одбрану и одбрану државе од оружаног угрожавања) заштите становништва у ванредном и ратном стању. Осим тога поједине законске формулације појмова цивилна одбрана и цивилна заштита у Републици Србији само делимично указују на специфичну разлику.

Доношењем закона о ванредним ситуацијама 2009. године (ЗОВС 2012) област заштите и спасавања формално-правно добија нова институционална решења у коме цивилна заштита заузима доминантно место. Формирање је-

² Један од тих система јесте систем заштите и спасавања, конкретно на нивоу Републике Србије систем смањења ризика од катастрофа успостављен на основу закона о смањењу ризика од катастрофа и управљање ванредним ситуацијама током 2018. године.

³ Опширније у: Quarantelli, E. L. (2000). Disaster planning, emergency management and civil protection: The historical development of organized efforts to plan for and to respond to disasters.

динствене службе за ванредне ситуације у оквиру Министарства унутрашњих послова успоставља се интегрисани систем управљања у ванредним ситуацијама, повећава се ниво способности за спречавање настајања или ублажавања последица ванредних ситуација (Јаковљевић, 2011, 72). Дакле сектор за ванредне ситуације основан је са циљем ефикасног ангажовања у погледу заштите становништва од већег броја изазова ризика и претњи. Међутим током мајских поплава 2014. године постојећи систем заштите и спасавања (поједини делови као нпр. систем осматрања, раног упозоравања, обавештавања и узбуњивања) није пружио адекватан одговор односно последице природне катастрофе изнедриле су многе његове недостатке у погледу кадровских и материјално-техничких решења.

Ради превазилажења поменутих недостатака током 2018. године донесен је нови закон о смањењу ризика од катастрофа и управљање ванредним ситуацијама према коме је успостављен делимично измењен и допуњен систем заштите и спасавања (тачније систем смањења ризика од катастрофа). Према члану 55. цивилна заштита одређена је као „организован систем чија је основна делатност заштита, спасавање и отклањање последица елементарних непогода, техничко-технолошких несрећа и других већих опасности које могу угрозити становништво, материјална и културна добра и животну средину у миру и ванредном и ратном стању” (ЗСРКУВС 2018, чл. 55). Од посебног значаја за циљ овог рада јесте да према позитивном законском решењу цивилну заштиту чине лична и узајамна заштита, мере, повереници, заменици повереника и јединице цивилне заштите.

Положај јединица цивилне заштите у систему смањења ризика од катастрофа не разликује се битно од претходне законске регулације. Наиме јединице цивилне заштите (у односу на начин оснивања) могу се поделити на јединице опште намене и специјализоване јединице. Према важећем закону, надлежни органи јединица локалне самоуправе оснивају јединице цивилне заштите опште намене као и специјализоване јединице за узбуњивање (ЗСРКУВС 2018). Будући да специјализоване јединице цивилне заштите оснива Министарство унутрашњих послова њихова организација, надлежност и задаци битно су различити од јединица опште намене.

Цивилна заштита у Републици Србији је дефинисана Законом о одбрани (ЗО 2018, чл. 4) где се у члану 4. наводи да је „цивилна заштита је организован систем чија је основна делатност заштита, спасавање и отклањање последица елементарних непогода, техничко-технолошких несрећа и других већих опасности које могу угрозити становништво, материјална и културна добра и животну средину у миру и ванредном и ратном стању”. Дакле за разлику од цивилне одбране акценат је стављен на заштиту, спасавање и отклањање последица изненадних катастрофа проузрокованих природним процесима (елементарне непогоде)⁴ или људском делатношћу (техничко-технолошке несреће) првенствено у миру али и у ванредном и ратном стању.

⁴ У литератури са енглеско говорног подручја користе се термини природне катастрофе или изнуђени физички екстремни феномени.

На регионалном нивоу сарадња, пружање помоћи и координација приликом спровођења активности и мера цивилне заштите најчешће се обавља у оквиру Механизма цивилне заштите Европске уније (у даљем тексту МЦЗЕУ).⁵ Основи задаци механизма јесу: превенција, припремљеност и одговор на катастрофе унутар и ван територије Европске уније.⁶ Захтев за помоћ МЦЗЕУ државама у условима катастрофа упућује се преко Центра за координацију хитног реаговања (енг. *Emergency Response Coordination Centre, ERCC*) који је доступан 24 сата 7 дана у недељи. Након тога специјализовани тимови цивилне заштите посебно опремљени за реаговање (авиони и посада за гашење пожара, тимови за пружање медицинске помоћи, тимови за потрагу и спасавање) у кратком року се дислоцирају на територији погођеној катастрофом. Такође посебни напори улажу се у процену ризика од катастрофа затим истраживање, развој и промовисање отпорности на катастрофе као и оснаживање инструмената раног упозоравања.

Осим националних и регионалних организација чија је надлежност заштита и спасавање становништва у условима ванредних ситуација, посебно важан допринос истраживању проблематике цивилне заштите на теоријској и практичној пружа Међународна организација цивилне заштите (енг. *International Civil Defence Organisation, ICDO*). Као кровна организација у области заштите и спасавања од различитих врста катастрофа ICDO у складу са међународним конвенцијама и уговорима координира и усмерава велики број активности пружања помоћи појединачним државама или пак читавим регионима.⁷ Наиме ICDO обавља низ активности у вези са организацијом цивилне заштите од којих се посебно истиче успостављање и развој интегрисаног система цивилне заштите националних држава затим развијање програма и садржаја у области планирања, руковођења, материјално-техничку опремљеност кадрова и обука особља цивилне заштите у складу са одређеним стандардима. У оквиру организације ICDO постоји документациона база у којој се генерише велики број интерних докумената, књига и разних врста часописа.

Цивилна заштита на северу Космета

Сложена безбедносна ситуација на простору јужне српске покрајине већ пуне две деценије предмет је анализе и спорења (око кључних проблема) бројних организација на националном и међународном нивоу. Као јединствено почетно полазиште може се навести да турбулентне политичке промене увек са собом доносе негативне безбедносне последице. Стално угрожен опстанак српског становништва на Космету праћен је ограниченим институционалним одговором надлежних органа Републике Србије на потребу очувања безбедности. Оснивање јединица цивилне заштите у оквиру четири локалне самоуправе

⁵ Република Србија је уз још пет земаља (Норвешка, Исланд, Северна Македонија, Турска и Црна Гора) у статусу државе учеснице (енг. *Participating States*).

⁶ Доступно на: https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/mechanism_en

⁷ Опширније на: <http://icdo.org/>

(Северна Митровица, Звечан, Лепосавић и Зубин Поток) на северу Космета 2006. године може се посматрати као један од начина очувања безбедности на локалном нивоу а све у складу са резолуцијом Савета безбедности Уједињених нација 1244 (UNSC, S/RES/1244).⁸ Међутим једнострано проглашење независности Косова и Метохије од стране привремених институција 2008. године негативно се одразило на целокупан систем националне безбедности Републике Србије па и систем заштите и спасавања као његов интегрални део.

О значају присуства јединица цивилне заштите на простору Косова и Метохије за локално становништво, између осталог сведоче искуствени резултати бројних теренских истраживања. Једно од тих истраживања под називом „Ставови грађана на северу Косова” финансирано од стране Канцеларије Европске уније на Косову и Метохији посебно се фокусира на политичке, економске и безбедносне аспекте опште егзистенције становништва српске националности.⁹ У извештају истраживања јасно се наводи да од свих институција из области безбедности¹⁰ највише поверења придају цивилној заштити чак 53,7 % анкетираних (Jović i Nešović 2015, 29). Истраживање је спроведено 2015. године непосредно пре званичног укључивања припадника јединица цивилне заштите са севера КиМ у рад привремених косовских институција.

Током 2015. године истраживачи Београдског центара за безбедносну политику спровели су истраживање на тему организације цивилне заштите на северу Косова и Метохије уз анализирање тренутног стања безбедносних структура привремених косовских институција чија је надлежност заштита и спасавање.¹¹ Резултати истраживања јасно указују да су припадници јединица цивилне заштите организовани у складу са тадашњим законским прописима РС у оквиру четири општине на северу Космета. Такође у извештају се наводи да је након оснивања 2006. године јединица цивилне заштите бројила око 500 припадника да би њихов број постепено растао до укупно 751 у 2014. години (Stakić i Vjeloš 2015). Сличан број припадника јединица цивилне заштите на северу Космета¹² у својим извештајима представљале су привремене косовске институције уз малициозну опаску да њихово присуство може изазвати безбедносне инциденте.¹³

⁸ Резолуција СБУН 1244 став 1 тачка 4 предвиђа да ће након повлачења договореном броју југословенског и српског војног и полицијског особља бити дозвољено да се врате на Космет да би обављали функције у складу са Анексом.

⁹ Истраживање је спроведено 2015. године на простору четири општине на северу Космета и то: општине Северна Митровица, Звечан, Лепосавић и Зубин Поток.

¹⁰ Осим цивилне заштите процентуално највише поверења имају Косовска полиција, КФОР, ЕУЛЕКС, УМНИК, Косовске безбедносне снаге (Jović i Nešović, 2015:29).

¹¹ Оригинални наслов публикације гласи „Будућност цивилне заштите на северу Косова”.

¹² Мањи број припадника цивилне заштите распоређен је у осталим општинама јужно од реке Ибар где је сконцентрисано већинско српско становништво и то: Каменица, Шилово и Гњилане (Stakić i Vjeloš, 2015:10).

¹³ Извештај привремених косовских институција доступан на: http://www.kryeministriks.net/repository/docs/Kosovo_Report_on_State_of_Play_in_the_Brussels_Dialogue_15_June_2016-signed.pdf

Као што је и Законом о ванредним ситуацијама из 2009. године било предвиђено, основни задатак јединица цивилне заштите опште намене, био је пружање помоћи у случају елементарних непогода и техничко-технолошких несрећа на нивоу локалне самоуправе тј. у овом случају општине Северна Митровица, Звечан, Лепосавић и Зубин Поток. Стога јединице цивилне заштите поседују опрему неопходну за спровођење мера заштите и спасавања као нпр. заштитне униформе са ознаком међународне цивилне заштите, чамци за спасавање, опрему за осматрање и узбуњивање, радио предајнике, теренска возила. На појединим местима успостављени су осматрачки пунктови на којима су стално распоређени припадници цивилне заштите на северу КиМ.¹⁴

Чести шумски пожари изазвани природним процесима или несавесним деловањем грађана на простору севера КиМ наносе огромне штете (угрожавајући људске животе, материјална и културна добра и животну средину) и захтевају ангажовање припадника јединица цивилне заштите ради спровођења мера заштите. У августу 2012. године на територији општине Лепосавић избио је шумски пожар на око 100 хектара ниског растиња на планини Рогозни (iKos 2012). У санацији пожара учествовале су јединице цивилне заштите уз координисано деловање ватрогасних јединица.

Осим заштите од пожара јединице цивилне заштите опште намене на подручју севера КиМ биле су активно укључене у спровођење мера заштите и спасавања током обилних поплава 15. марта 2014. године. На посебно угрожена подручја око реке Бањске (села Дољане, Кориље и Бањска) на територији општине Звечан били су распоређени припадници јединица цивилне заштите у циљу спречавања даљег ширења набујалих водотокова (помоћ локалном становништву и ватрогасним јединицама приликом постављања врећа са песком) (Rtv puls 2013).

Велики допринос приликом пружања помоћи и заштите од поплава (марта 2016. године) угроженом становништву у општини Ранилуг имали су припадници јединица цивилне заштите. Села Горње и Доње Кормињане, Ранилуг и Глоговац са већинским српским становништвом, претрпела су огромне материјалне штете (Танјуг 2016). Косовско Поморавље спада у посебно угрожена подручја у којима постоји стални ризик од поплава и присуство јединица цивилне заштите у ванредним ситуацијама, нарочито долази до изражаја.

Своје задатке припадници јединица цивилне заштите у случају потребе обављали су на територијама других општина. Пример пружања помоћи кроз спровођење мера евакуације током мајских поплава 2014. године у Обреновцу и Шапцу јасно показује хуманитарни карактер јединица цивилне заштите у поменутих косметским општинама. Том приликом било је ангажовано 86 припадника јединица цивилне заштите у координацији са одељењем Горске службе спасавања са севера КиМ обучених и опремљених за заштиту и спасавање на води (Kossev 2014).

¹⁴ Међу њима као три највећа налазе се на путу између Митровице и Јариња као и пункт на мосту који раздваја јужни од северног дела Митровице.

Споразум о интеграцији цивилне заштите у привремене косовске институције

Дијалог о нормализацији односа који се непрекидно води већ пуну деценију између српског политичког руководства и представника привремених косовских институција, одликује низ потписаних споразума уз посредство Европске уније. Први споразум о принципима који регулишу нормализацију односа потписан је 19. априла 2013. године у Бриселу, чиме је додатно закомпликована ионако осетљива политичко-безбедносна ситуација у јужној српској покрајини.¹⁵ Наиме у појединим деловима споразума (тачка 7, 8 и 9) доступним широј јавности¹⁶ говори се о конкретним обавезама из области безбедности које српска страна мора испунити у договореном временском периоду. Расформирање српских безбедносних структура или прецизније система националне безбедности Републике Србије на Космету није заобишло ни јединице цивилне заштите. Требало би напоменути да је у самом Бриселском споразуму акценат стављен на интеграцију српских безбедносних структура на северу КиМ у привремене косовске институције или према речима твораца споразума „еквивалентне косовске структуре”.

Споразум о интеграцији цивилне заштите у привремене косовске институције потписан је 26. марта 2015. године.¹⁷ Упркос негативним искуствима када је у питању интеграција полицијских службеника српске националности у такозвану „Косовску полицију”, огроман притисак међународне заједнице довео је до брзе реализације читавог поступка интеграције. Пре свега од званичног Београда захтеван је списак свих припадника јединица цивилне заштите ангажованих искључиво у оквиру општина Северна Митровица, Звечан, Лепосавић и Зубин Поток. Од 751 припадника јединица цивилне заштите представници привремених косовских институција дали су гаранције да ће наћи 483 радних места док ће се 50 радних места финансирати из фонда за непредвиђене ситуације (Stakić i Bjeloš 2015, 15; Корд-КиМ 2021).¹⁸ За остале припаднике цивилне заштите њих 218 већ се унапред претпостављало да неће задовољити старосне критеријуме и безбедносну проверу, што је још једна у низу активна преговарачка саботажа.

Према члану 3. потписаног Споразума о интеграцији особља цивилне заштите који се налази са званичном интернет сајту Канцеларије за координационе послове у преговарачком процесу са Привременим институцијама самоуправе у Приштини, наводи се следеће „Подобност: Од 751 лица, само ће они који поседују важећу косовску личну карту или доказ да су поднели пријаву за добијање косовске личне карте, они који још увек нису на платном списку неке

¹⁵ Уставност и законитост потписаних докумената посебно је дискутабилна и спада у домен правних и политичких анализа.

¹⁶ Споразум се налази на званичној интернет страници Владе Републике Србије на следећем линку: <https://www.srbija.gov.rs/specijal/283757>

¹⁷ До писања овог рада детаљи споразума нису били доступни широј јавности.

¹⁸ Доступно на: <http://www.kord-kim.gov.rs/p15.php>

од косовских институција и они који прођу безбедносну проверу, бити подобни на интеграцију. Безбедносну проверу ће вршити КП и ЕУЛЕХ, а у случају негативног мишљења, комисија ће кандидату дати образложење на индивидуалној основи” (Корд-КиМ 2021).¹⁹ Посматрано са научног становишта дискутабилно је говорити о свесном одрицању суверенитета и надлежности над пре свега управљањем територијом а потом и системом заштите и спасавања на Косову и Метохији и његовом олаком препуштању привременим косовским институцијама. Безбедносна провера један је од најважнијих задатака у оквиру система безбедности и обухвата низ деликатних радњи које се директно тичу живота и рада сваког појединца (у овом случају припадника јединица цз) које у случају неправилног обављања могу нанети несагледиве последице на различитим нивоима (не само појединцу већ и читавој заједници). Сходно томе поставља се питање да ли ће припадници цивилне заштите уколико „не прођу” безбедносну проверу и незадовоље старосне критеријуме, моћи да обезбеде своју (ионако угрожену) егзистенцију проналаском посла у другим организацијама на простору Космета за које нису стручно обучени ни оспособљени.

Будући да је током целокупног преговарачког процеса приштинска страна свесно занемаривала основне обавезе предвиђене Бриселским споразумом слична ситуација је била и у области цивилне заштите. Конкретно број радних места која је косовска тачније покрајинска Влада према Споразуму о цивилној заштити обезбедила за бивше припаднике цивилне заштите мањи је од броја обећаног у извештају (табела 1) који је достављен Европској унији о постигнутом напретку на спровођењу Бриселског споразума (Stakić i Vjeloš 2015). Планом је обећано укупно 550 радних места од чега је 400 људи требало интегрисати у различите косовске цивилне институције док је 50 требало ставити на списак чекања за постепену интеграцију у року од три године (Stakić i Vjeloš 2015, 16). Занимљиво је приметити превелико интересовање и спремност приштинске стране за преузимање целокупне опреме и просторија (осматрачки пунктови) које су користили припадници цивилне заштите организоване у складу са позитивно-правно регулативом Републике Србије.

Табела 1. *Интеграција припадника цз са севера Космета према одлуци привременик косовских институција*

	Привремена косовска институција	Број интегрисаних припадника
1	Агенција за управљање кризним ситуацијама	80
2	Косовска корективна служба	25
3	Министарство рада и социјалног старања	25
4	Министарство образовања, науке и технологије	30
5	Министарство пољопривреде и руралног развоја	4
6	Агенција за рурални развој	6
7	Агенција за заштиту шума	20
8	Пореска администрација Косова	20

¹⁹ Исто.

9	Министарство здравља	20
10	Министарство инфраструктуре	30
11	Министарство културе, омладине и спорта	25
12	Министарство трговине и индустрије	20
13	Министарство администрације локалне управе	12
14	Агенција за информационо друштво	16
15	Агенција за статистику	10
16	Агенција за државну архиву	10
17	Косовска агенција за катастар	6
18	Агенција за храну и ветеринарство	20
19	Косовска царина	20
20	Агенција за заштиту средине	10
21	Министарство европских интеграција	4
22	Фонд за неподвижне трошкове	50
23	Министарство животне средине и просторног планирања	30
	Укупно:	483

Извор: *прилагођена верзија Kossev 2021*.²⁰

Покушај брзоплете интеграције јединица цивилне заштите без претходно разрађеног плана и програма, претворен је у пуку формалност односно делимично испуњење обавеза преузетих из потписаних споразума. Једна од највећих препрека јесте непознавање албанског језика а потом и целокупног устројства система заштите и спасавања у оквиру привремених косовских институција. Припадници јединица цивилне заштите српске националности изложени су сталној дискриминацији у погледу ангажовања у спровођењу задатака заштите и спасавања. Наиме поједини припадници некада распоређени у четири општине на северу Космета у периоду од јануара 2016. године када је званично завршен процес интеграције па до момента писања овог рада, нису распоређени ни у једну од понуђених привремених косовских институција. На основу потписаних уговора о раду неки од њих имају обавезу једномесечног пријављивања надлежној привременој косовској институцији у којој је распоређен, без додатних радних ангажовања (Kossev 2020).²¹ Осим тога споразумом је предвиђено отварање просторија на северу КиМ за смештај особља и опреме неопходне за извршавање задатака заштите и спасавања, што још увек није реализовано.

Закључак

Од самог оснивања 2006. године јединице цивилне заштите на северу Космета, заокупљају пажњу многих актера из сфере политичког и безбедносног деловања. Формирани искључиво са циљем пружања помоћи локалном

²⁰ Доступно на: <https://kossev.info/u-kojim-kosovskim-institucijama-ce-raditi-srpska-civilnazastita-sa-severa/>

²¹ Доступно на: <https://kossev.info/rse-ugovor-i-plata-za-jedan-potpis-mesecno/>

становништву у условима природних катастрофа и техничко-технолошких несрећа, јединице цивилне заштите опремљене су и обучене у складу са законским прописима Републике Србије који регулишу област смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама.

Једнострано проглашење независности јужне српске покрајине од стране представника албанске националне мањине 2008. године, долази до додатног компликовања политичко-безбедносне ситуације. Све институције Републике Србије које су до тада функционисале на простору Космета албански политички лидери уз подршку једног дела међународне заједнице посматрају као паралелне, захтевајући тиме њихово укључивање (интеграцију) у рад привремених косовских институција. Реализација поменутих захтева формално је започела потписивањем Споразума о принципима нормализације односа Београда и Приштине 2013. године у Бриселу. Од самог почетка дијалога цивилна заштита (превенствено на северу КиМ) била је предмет спорења јер иако превенствено хуманитарног карактера заговорници сецесије представљају њене припаднике као део „паравојне организације” и тиме велики безбедносни ризик за лажну и непостојећу државу Косово. Резултати појединих истраживања јасно су указали на огромно поверење локалног становништва у јединице цивилне заштите као и чињеницу да њихово присуство смањује страх од могућег угрожавања. Иако неповољан по националне интересе Републике Србије коначни договор о расформирању и укључивању припадника јединца цивилне заштите у рад привремених косовских институција потписан је 26. марта 2015. године.

Од 751 припадника јединица цивилне заштите представници привремених косовских институција обезбедили су 483 радна места. Судаћи по искуствима интеграције припадника полиције српске националности, за остале се може очекивати негативна безбедносна процена као и незадовољавање старосних критеријума. С обзиром да је тренутни план укључивања само формално испуњење дела обавеза преузетих споразумом, реалну примену омета низа неправилности и потешкоћа. Једне од већих неправилности јесу: непостојање просторија и агенција цивилне заштите на северу Космета; нејасано устројство и организација система заштите и спасавања, непостојање обуке и преквалификације припадника цивилне заштите за обављање других послова на којима су распоређени. Дакле покушај укључивања (интеграције) припадника јединица цивилне заштите са севера Космета не може се окарактерисати као успешно завршен процес нарочито због чињенице константне дискриминације грађана српске националности у погледу остваривања основних људских права.

Литература

1. Emergency Response Coordination Centre, 2020. EU Civil Protection Mechanism. Brussel: Emergency Response Coordination Centre.

2. EU Civil Protection Mechanism. 2020. Civil Protection Mechanism. Brussel: EU Civil Protection Mechanism.
3. International Civil Defence Organisation [ICDO]. 2020. Civil defense personnel. Geneva: International Civil Defence Organisation.
4. Jović, Nikola, i Nešović, Branislav. 2015. Stavovi građana na severu Kosova. Severna Mitrovica: NGO AKTIV.
5. Privremena kosovska institucija, Ministry for dialogue. 2016. Brussels agreements implementation state of play. Pristina: Kosovo i Metohija.
6. Quarantelli, Enrico L. 2000. Disaster planning, emergency management and civil protection: The historical development of organized efforts to plan for and to respond to disasters. Newark: University of Delaware.
7. Stakić, Isidora i Bjeloš, Maja. 2015. Budućnost civilne zaštite na severu Kosova. Beograd: Beogradski centar za bezbednosnu politiku.
8. United Nations Security Council [UNSC], S/RES/1244 (1999), Resolution 1244 (1999) Adopted by the Security Council at its 4011th meeting, on 10 June 1999. (UNSC, S/RES/1244)
9. Закон о ванредним ситуацијама [ЗОВС], "Сл. гласник РС", бр. 111/2009, 92/2011 и 93/2012.
10. Закон о одбрани [ЗО], "Сл. гласник РС", бр. 116/2007, 88/2009, 88/2009 - др. закон, 104/2009 - др. закон, 10/2015 и 36/2018.
11. Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљање ванредним ситуацијама [ЗСРКУВС] „Сл. гласник РС”, бр. 87/2018.
12. Информативи портал Косова и Метохије, Kossev. 2014. „Јединице цз са севера Косова кренуле назад из Обреновца”. 26. новембар 2020. <https://kossev.info/jedinice-civilne-zastite-severnog-kosova-krenule-nazad-iz-obrenovca/>
13. Информативни портал са севера Косова, iKos. 2012. “Букти пожар код Лепосавића”. 6. септембар 2020. <http://www.ikos.rs/horoskop-3/561-patrijarh-irinej-na-kosovu-i-metohiji-561.html>
14. Јаковљевић, Владимир. 2011. Цивилна заштита у Републици Србији. Београд: Факултет безбедности.
15. Канцеларија за координационе послове у преговарачком процесу са Привременим институцијама самоуправе у Приштини [Корд-КиМ] 2020. Споразум о интеграцији особља цз. Београд: Канцеларија за координационе послове у преговарачком процесу са Привременим институцијама самоуправе у Приштини.

16. Радио телевизија Пулс, Rtvpuls. 2013. „Поплаве на северу Косова”. 3. септембар 2020. http://rtvpuls.com/vesti/poplave_na_severu_kosova/927
17. Танјуг и Интернет дневне новине Блиц. 2016. „Поплаве на Косову”. 5. септембар 2020. <https://www.blic.rs/vesti/drustvo/poplave-na-kosovu-vanredno-stanje-u-ranilugu/gpw46x0>

VLADIMIR JAKOVLJEVIC*

MILOS TOMIC**

Faculty of security studies

Belgrade

Review work

Received: 22.03.2021

Approved: 26.04.2021

Page: 277–289

SUSPENSION CIVIL PROTECTION UNIT IN KOSOVO AND METOHIJA

Summary: The gradual suspension of the institutions of the Republic of Serbia in the area of Kosovo and Metohija is the result of the dialogue that the representatives of the Albanian national minority are having with the Serbian political leadership. The first agreement, signed in 2013, formally and legally calls into question the survival and functioning of a number of institutions that function in accordance with the legislation of the RS and are of vital importance for the security of the local population. As an important part of the institutional arrangement and organization of the protection and rescue system, civil protection units were formed within four municipalities in the north of Kosmet, as well as in other parts south of the river Ibar. The main task of the trained and trained general purpose units was to protect people, material and cultural goods and the environment from natural disasters and technical-technological accidents. However, a section of the international community, along with Albanian political leaders, views the unit as a "paramilitary organization" (despite their humanitarian character), demanding their immediate disbandment and involvement in Kosovo's provisional institutions. The aim of this paper is a systematic description and analysis of the current security situation in the southern Serbian province as well as the role of civil protection units in maintaining a stable security situation. The paper uses the method of content analysis of a number of relevant documents describing the attempt to include members of civil protection units in the work of Kosovo's provisional institutions.

Keywords: institutions of the Republic of Serbia, security of the local population, Kosmet, civil protection units

Introduction

The formation of civil protection units in a number of municipalities in the southern Serbian province is primarily the result of the need to preserve the live-

* vjakov@fb.ac.bg.rs

** milosttomic@yahoo.com

likelihood of the Serb population. Practice has shown that the pronounced intensity of natural disasters (such as floods, fires, earthquakes, landslides, snowstorms) in Kosovo and Metohija requires constant engagement of civil protection units in the prevention, elimination and mitigation of negative security consequences. However, primarily the effective implementation of protection and rescue activities and measures in accordance with the positive legal regulations of the Republic of Serbia, in the last few years has been the subject of dispute between the provincial temporary Kosovo institutions and representatives of central authorities.

General purpose units formed in four municipalities in the north of Kosmet are individual representatives of the international community¹ The general purpose units that have been formed in four municipalities in the north of Kosmet are considered by some representatives of the international community, together with the Albanian political leaders, as paramilitary security structures directly superior to the Serbian authorities. In connection with that, the dialogue on the normalization of relations, which is constantly conducted between Belgrade and Pristina with the mediation of the European Union, is marked by signed agreements, which are unfavorable for Serbian national interests. One of them is the Agreement on the Integration of Civil Protection in the Provisional Institutions of Kosovo, signed on March 26, 2015. Negative experiences of including members of the Serbian police in the work of the provisional Kosovo institutions have not escaped the civil protection units either. The results of numerous researches clearly indicate the almost daily violation of the security situation at the local level (and beyond) as well as the inability of Serbian citizens to actively participate in the implementation of protection and rescue activities and measures in the period after signing the agreement.

Considering that the aim of this paper is to describe the process of including civil protection units in the north of Kosovo and Metohija in the work of temporary Kosovo institutions, the analysis of the content of numerous documents was applied. In addition, the paper analyzes the current security situation and the importance of civil protection units for the survival of the local population of majority Serb ethnicity.

Conceptualization of the concept of civil protection - national and international aspect

The marked progress of the society in terms of the development of modern technologies, as well as the greater availability of technological products, inevitably reflects on the increase of aggression (vulnerability) at the level of indi-

¹ One of them is the International Steering Group for Kosovo.

More details on: http://www.rtv.rs/sk/politika/samoproglasena-medjunarodna-upravljacka-grupa-za-kosovo_51251.html

viduals and beyond. The increasing occurrence of modern security risks, challenges and threats (non-military in nature) conditions the active participation of all social actors in the eventual prevention (preventive action) and mitigation of negative consequences. Moreover, the population in civil status during unforeseen catastrophic situations is both a subject (as part of the security system) and an object (ie a value that is protected) of active protection.

The end of the Cold War and the collapse of the bipolar international order can be seen as the backbone in the understanding and theoretical interpretation of the concept of civil protection. The increasing occurrence of sudden catastrophes of natural and anthropogenic origin with negative security consequences on a larger scale has significantly affected the actualization of the civil protection system. Moreover, in addition to the civil protection system, a particularly important place in the national security system is occupied by civil defense, ie protection and rescue measures and activities that are undertaken in the event of a state of emergency and war. Namely, civil protection is often associated with civil defense as part of the defense system, which implies certain ambiguities and the need for a more precise specific delineation of the mentioned terms.

Civil defense is part of the state defense system within which certain activities and measures are taken during a state of emergency and war, all with the aim of preserving human lives, property and other goods necessary for the normal functioning of the entire society. The civil defense system at the national level implies the implementation of a series of activities and measures that in peacetime are called civil protection. For example, the protection of large technical systems during the defense of the state from military attack passes into the competence of the subjects and forces of the defense system, ie most of the necessary protection and rescue measures (eg fire protection, RHB protection, evacuation) are carried out by military units. However, it should be emphasized that if military capabilities are limited, assistance in the implementation of measures is provided by other entities and forces within the broader national security system² as well as citizens. The close connection in terms of the realization of the necessary measures (and environmental conditions) is one of the main reasons for the colloquial implementation of civil defense and civil protection.³ It should be noted that the civil defense system covers much broader aspects (eg political, economic, psychological preparations for the defense and defense of the state from armed threats) of protection of the population in a state of emergency and war. In addition, certain legal formulations of the terms civil defense and civil protection in the Republic of Serbia only partially indicate a specific difference.

² One of these systems is the protection and rescue system, specifically at the level of the Republic of Serbia, the system of disaster risk reduction established on the basis of the law on disaster risk reduction and management of emergency situations during 2018.

³ For details: Quarantelli, E. L. (2000). Disaster planning, emergency management and civil protection: The historical development of organized efforts to plan for and to respond to disasters.

With the adoption of the law on emergency situations in 2009 (ЗОБС 2012), the field of protection and rescue formally and legally received new institutional solutions in which civil protection occupies a dominant place. Establishment of a single emergency service within the Ministry of the Interior establishes an integrated emergency management system, increases the level of capacity to prevent or mitigate the consequences of emergencies (Јаковљевић 2011, 72). Therefore, the sector for emergency situations was established with the aim of efficient engagement in terms of protection of the population from a number of risk challenges and threats. However, during the May 2014 floods, the existing protection and rescue system (some parts such as the surveillance, early warning, notification and alert system) did not provide an adequate response, ie the consequences of the natural disaster gave rise to many of its shortcomings in terms of personnel and logistical solutions.

In order to overcome the mentioned shortcomings, in 2018 a new law on disaster risk reduction and emergency management was adopted, according to which a partially changed and supplemented system of protection and rescue (more precisely, a system of disaster risk reduction) was established. According to Article 55, civil protection is defined as “an organized system whose main activity is the protection, rescue and elimination of the consequences of natural disasters, technical and technological accidents and other major dangers that may endanger the population, material and cultural goods and the environment in peace and emergency and state of war” (ЗСРКУБС 2018, art. 55). Of special importance for the aim of this paper is that according to the positive legal solution, civil protection consists of personal and mutual protection, measures, commissioners, deputy commissioners and civil protection units.

The position of civil protection units in the system of disaster risk reduction does not differ significantly from the previous legal regulation. Namely, civil protection units (in relation to the manner of establishment) can be divided into general purpose units and specialized units. According to the current law, the competent bodies of local self-government units establish general purpose civil protection units as well as specialized alert units (ЗСРКУБС 2018). Since specialized civil protection units are established by the Ministry of the Interior and their organization, the competencies and tasks are significantly different from general purpose units.

Civil protection in the Republic of Serbia is defined by the Law on Defense (ЗО 2018, art. 4 where Article 4 states that “civil protection is an organized system whose main activity is protection, rescue and elimination of the consequences of natural disasters, technical and technological accidents and other major hazards that may endanger population, material and cultural goods and the environment in peace and state of emergency”. So, unlike civil defense, the emphasis is on protection, rescue and elimination of the consequences of sudden disasters caused by natural processes (natural disasters)⁴ or human activity

⁴ The English-language literature uses the terms natural disaster or forced physical extreme phenomena.

(technical-technological accidents), primarily in peace, but also in emergencies and war.

At the regional level, cooperation, assistance and coordination in the implementation of civil protection activities and measures are most often performed within the Civil Protection Mechanism of the European Union (hereinafter MCEU).⁵ The basic tasks of the mechanism are: prevention, preparedness and response to disasters inside and outside the territory of the European Union.⁶ Requests for assistance to ICZM countries in the event of disasters are made through the Emergency Response Coordination Center (ERCC), which is available 24 hours a day, 7 days a week. After that, specialized civil protection teams specially equipped to respond (airplanes and fire-fighting crews, medical assistance teams, search and rescue teams) will be deployed in the territory affected by the disaster in a short time. Special efforts are also being made to assess disaster risk, research, development and promotion of disaster resilience, as well as strengthening early warning instruments.

In addition to national and regional organizations whose competence is the protection and rescue of the population in emergency situations, a particularly important contribution to research on civil protection issues in theoretical and practical terms is provided by the International Civil Defense Organization (ICDO). As an umbrella organization in the field of protection and rescue from various types of disasters, ICDO, in accordance with international conventions and treaties, coordinates and directs a large number of assistance activities to individual countries or entire regions.⁷ Namely, ICDO performs a number of activities related to the organization of civil protection, of which the establishment and development of an integrated civil protection system of nation states, then the development of programs and content in the field of planning, management, logistics and training of civil protection personnel in accordance with certain standards. Within the ICDO organization, there is a documentation base in which a large number of internal documents, books and various types of journals are generated.

Civil protection in the north of Kosmet

The complex security situation in the southern Serbian province has been the subject of analysis and controversy (over key issues) by numerous organizations at the national and international level for a full two decades. As a single starting point, it can be stated that turbulent political changes always bring with them negative security consequences. The constantly endangered survival of the

⁵ The Republic of Serbia, along with five other countries (Norway, Iceland, Northern Macedonia, Turkey and Montenegro), has the status of a participating state.

⁶ Available at: https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/mechanism_en

⁷ More on: <http://icdo.org/>

Serb population in Kosmet is accompanied by a limited institutional response of the competent authorities of the Republic of Serbia to the need to preserve security. The establishment of civil protection units within four local governments (North Mitrovica, Zvečan, Leposavić and Zubin Potok) in northern Kosmet in 2006 can be seen as one of the ways to preserve security at the local level, all in accordance with United Nations Security Council Resolution 1244 (UNSC, S/RES/1244).⁸ However, the unilateral declaration of independence of Kosovo and Metohija by the temporary institutions in 2008 had a negative impact on the entire national security system of the Republic of Serbia, including the protection and rescue system as its integral part.

The importance of the presence of civil protection units in the area of Kosovo and Metohija for the local population, among other things, is evidenced by the experiential results of numerous field researches. One of these studies, entitled “Citizens' Attitudes in Northern Kosovo”, funded by the European Union Office in Kosovo and Metohija, specifically focuses on the political, economic and security aspects of the general existence of the Serb population.⁹ The research report clearly states that of all security institutions, as many as 53.7% of respondents attach the most trust to civil protection (Jović i Nešović 2015, 29). The research was conducted in 2015, immediately before the official inclusion of members of the civil protection units from the north of Kosovo and Metohija in the work of the temporary Kosovo institutions.

During 2015, researchers from the Belgrade Center for Security Policy conducted a research on the organization of civil protection in the north of Kosovo and Metohija, analyzing the current state of security structures of temporary Kosovo institutions whose competence is protection and rescue.¹⁰ The results of the research clearly indicate that the members of the civil protection units were organized in accordance with the then legal regulations of the RS within the four municipalities in the north of Kosmet. The report also states that after the establishment in 2006, the civil protection unit numbered about 500 members, and that their number gradually increased to a total of 751 in 2014. (Stakić i Bjeloš 2015). A similar number of members of civil protection units in northern Kosmet in their reports represented Kosovo's provisional institutions with the malicious remark that their presence could provoke security incidents.¹¹

⁸ UNSCR 1244, paragraph 1, item 4 stipulates that after the withdrawal, the agreed number of Yugoslav and Serbian military and police personnel will be allowed to return to Kosmet to perform functions in accordance with the Annex.

⁹ The research was conducted in 2015 in four municipalities in the north of Kosmet, namely: the municipalities of North Mitrovica, Zvečan, Leposavić and Zubin Potok.

¹⁰ The original title of the publication is “The Future of Civil Protection in Northern Kosovo”.

¹¹ Report of the Provisional Institutions of Kosovo available at: http://www.kryeministriks.net/repository/docs/Kosovo_Report_on_State_of_Play_in_the_Brussels_Dialogue_15_June_2016-signed.pdf

As provided by the Law on Emergency Situations from 2009, the basic task of general purpose civil protection units was to provide assistance in case of natural disasters and technical-technological accidents at the level of local self-government, ie. in this case the municipalities of North Mitrovica, Zvečan, Leposavić and Zubin Potok. Therefore, civil protection units have the equipment necessary for the implementation of protection and rescue measures such as protective uniforms with the mark of international civil protection, lifeboats, surveillance and alert equipment, radio transmitters, off-road vehicles. In some places, observation posts have been established where members of the civil protection in the north of Kosovo and Metohija are constantly deployed.¹²

Frequent forest fires caused by natural processes or reckless actions of citizens in the north of Kosovo and Metohija cause enormous damage (endangering human lives, material and cultural goods and the environment) and require the engagement of members of civil protection units to implement protection measures. In August 2012, a forest fire broke out on the territory of the municipality of Leposavić on about 100 hectares of low vegetation on the mountain Rogozni (iKos 2012). Civil protection units participated in the fire remediation with coordinated action of fire brigades.

In addition to fire protection, general purpose civil protection units in the area of northern Kosovo and Metohija were actively involved in the implementation of protection and rescue measures during the heavy floods on March 15, 2014. Members of civil protection units were deployed in especially endangered areas around the river Banjska (villages Doljane, Korilje and Banjska) on the territory of the municipality of Zvečan in order to prevent further spread of swollen watercourses (assistance to local population and fire brigades when installing sandbags) (Rtvpuls 2013).

Members of the civil protection units had a great contribution in providing assistance and protection against floods (March 2016) to the affected population in the municipality of Ranilug. The Serb-majority villages of Gornje and Donje Korminjane, Ranilug and Glogovac, suffered enormous material damage (Тањјур 2016). Kosovsko Pomoravlje is one of the most endangered areas where there is a constant risk of floods and the presence of civil protection units in emergency situations, especially.

Members of civil protection units performed their tasks in the territories of other municipalities in case of need. The example of providing assistance through the implementation of evacuation measures during the May 2014 floods in Obrenovac and Šabac clearly shows the humanitarian character of civil protection units in the mentioned Kosmet municipalities. On that occasion, 86 members of civil protection units were engaged in coordination with the department of the Mountain Rescue Service from the north of Kosovo and Metohija, trained and equipped for protection and rescue on the water (Kossev 2014).

¹² Among them, the three largest are on the road between Mitrovica and Jarinje, as well as the point on the bridge that separates the southern from the northern part of Mitrovica.

Agreement on the Integration of Civil Protection into the Provisional Institutions of Kosovo

The dialogue on the normalization of relations, which has been going on continuously for a full decade between the Serbian political leadership and the representatives of the provisional Kosovo institutions, is characterized by signed agreements mediated by the European Union. The first agreement on the principles governing the normalization of relations was signed on April 19, 2013 in Brussels, which further complicated the already sensitive political and security situation in the southern Serbian province.¹³ Namely, certain parts of the agreement (items 7, 8 and 9) available to the general public¹⁴ talk about specific obligations in the field of security that the Serbian side must fulfill within the agreed period of time. The disbandment of Serbian security structures, or more precisely the national security system of the Republic of Serbia in Kosmet, did not bypass the civil protection units either. It should be noted that in the Brussels Agreement itself, the emphasis is placed on the integration of Serbian security structures in the north of Kosovo and Metohija into the temporary Kosovo institutions, or according to the creators of the agreement “equivalent Kosovo structure”.

The agreement on the integration of civil protection into the provisional institutions of Kosovo was signed on March 26, 2015.¹⁵ Despite the negative experiences when it comes to the integration of Serbian police officers into the so-called “Kosovo Police”, the enormous pressure of the international community has led to the rapid realization of the entire integration process. First of all, official Belgrade was required to list all members of the civil protection units engaged exclusively within the municipalities of North Mitrovica, Zvečan, Leposavić and Zubin Potok. Out of 751 members of civil protection units, representatives of the provisional Kosovo institutions have given guarantees that they will find 483 jobs, while 50 jobs will be financed from the contingency fund (Stakić i Bjeloš 2015, 15; Корд-КиМ 2021).¹⁶ For other members of the civil protection, 218 of them were already assumed in advance that they would not meet the age criteria and the security check, which is another in a series of active negotiation sabotage.

According to Article 3 of the signed Agreement on the Integration of Civil Protection Personnel, which is located on the official website of the Office for Coordination Affairs in the negotiation process with the Provisional Institutions

¹³ The constitutionality and legality of the signed documents is particularly debatable and belongs to the domain of legal and political analyzes.

¹⁴ The agreement can be found on the official website of the Government of the Republic of Serbia at the following link: <https://www.srbija.gov.rs/specijal/283757>

¹⁵ Until the writing of this paper, the details of the agreement were not available to the general public.

¹⁶ Доступно на: <http://www.kord-kim.gov.rs/p15.php>

of Self-Government in Pristina, the following is stated “Eligibility: Out of 751 persons, only those who have a valid Kosovo ID card or proof that they have applied for a Kosovo ID card, those who are not yet on the payroll of one of the Kosovo institutions and those who pass the security check will be eligible for integration. The security check will be performed by KP and EULEX, and in case of a negative opinion, the commission will give the candidate an explanation on an individual basis” (Корд-КиМ 2021).¹⁷ From a scientific point of view, it is debatable to speak of a conscious renunciation of sovereignty and authority over, first of all, the management of the territory and then the system of protection and rescue in Kosovo and Metohija and its easy handing over to Kosovo's temporary institutions. Security screening is one of the most important tasks within the security system and includes delicate actions that directly affect the life and work of each individual (in this case members of units *cz*) which in case of improper performance can cause unforeseeable consequences at different levels (not only to the individual but to the whole community). Accordingly, the question arises whether members of civil protection will be able to secure their (already endangered) existence by finding a job in other organizations in Kosmet for which they are not professionally trained or qualified, if they do not “pass” the security check and meet the age criteria.

Since during the entire negotiation process, the Pristina side consciously neglected the basic obligations provided by the Brussels Agreement, a similar situation was in the field of civil protection. Specifically, the number of jobs provided by the Kosovo provincial government under the Civil Protection Agreement for former members of the civil protection is lower than the number promised in the report (Table 1) submitted to the European Union on the progress made in implementing the Brussels Agreement (Stakić i Bjeloš 2015). The plan promised a total of 550 jobs, of which 400 were to be integrated into various Kosovo civilian institutions, while 50 were to be put on a waiting list for gradual integration within three years (Stakić i Bjeloš 2015, 16). It is interesting to note the excessive interest and readiness of the Pristina side to take over all the equipment and premises (observation posts) used by members of the civil protection organized in accordance with the positive legal regulations of the Republic of Serbia.

Table 1. *Integration of members of the Central Committee from the north of Kosmet according to the decision of the Provisional Institutions of Kosovo*

	Provisional Kosovo Institution	Number of integrated members
1	Crisis Management Agency	80
2	Kosovo Correctional Service	25
3	Ministry of Labor and Social Welfare	25

¹⁷ Ibidem.

4	Ministry of Education, Science and Technology	30
5	Ministry of Agriculture and Rural Development	4
6	Rural Development Agency	6
7	Forest Protection Agency	20
8	Kosovo Tax Administration	20
9	Ministry of Health	20
10	Ministry of Infrastructure	30
11	Ministry of Culture, Youth and Sports	25
12	Ministry of Trade and Industry	20
13	Ministry of Local Government Administration	12
14	Information Society Agency	16
15	Agency for Statistics	10
16	State Archives Agency	10
17	Kosovo Cadastre Agency	6
18	Food and Veterinary Agency	20
19	Kosovo Customs	20
20	Environmental Protection Agency	10
21	Ministry of European Integration	4
22	Contingency Fund	50
23	Ministry of Environment and Physical Planning	30
Total:		483

Source: *modified version Kossev 2021*.¹⁸

An attempt at hasty integration of civil protection units without a previously elaborated plan and program has been turned into a mere formality, ie partial fulfillment of obligations undertaken from the signed agreements. One of the biggest obstacles is the lack of knowledge of the Albanian language and then the entire structure of the protection and rescue system within the temporary Kosovo institutions. Members of Serb civil protection units are exposed to constant discrimination in terms of engaging in the implementation of protection and rescue tasks. Namely, some members were once assigned to four municipalities in the north of Kosmet in the period from January 2016, when the integration process was officially completed until the moment of writing this paper, they were not assigned to any of the offered temporary Kosovo institutions. Based on the signed employment contracts, some of them have the obligation to report once a month to the competent temporary Kosovo institution in which he is deployed, without additional work engagements (Kossev 2020).¹⁹ In addition, the agreement envisages the opening of premises in the north of Kosovo and Metohija for the accommodation of personnel and equipment necessary for the execution of protection and rescue tasks, which has not been realized yet.

¹⁸ Available at: <https://kossev.info/u-kojim-kosovskim-institucijama-ce-raditi-srpska-civilnazastita-sa-severa/>

¹⁹ Available at: <https://kossev.info/rse-ugovor-i-plata-za-jedan-potpis-mesecno/>

Conclusion

Since its establishment in 2006, civil protection units in the north of Kosmet have captured the attention of many actors in the field of political and security activities. Formed exclusively with the aim of providing assistance to the local population in the conditions of natural disasters and technical-technological disasters, civil protection units are equipped and trained in accordance with the legal regulations of the Republic of Serbia which regulate disaster risk reduction and emergency management.

The unilateral declaration of independence of the southern Serbian province by the representatives of the Albanian national minority in 2008, further complicates the political and security situation. Albanian political leaders, with the support of a part of the international community, view all institutions of the Republic of Serbia that functioned in Kosmet until then as parallel, thus demanding their inclusion (integration) in the work of Kosovo's temporary institutions. The realization of the mentioned requests formally began with the signing of the Agreement on the Principles of Normalization of Relations between Belgrade and Pristina in 2013 in Brussels. From the very beginning of the dialogue, civil protection (primarily in the north of Kosovo and Metohija) has been the subject of controversy because, although primarily of a humanitarian nature, secessionists represent its members as part of a "paramilitary organization" and thus a great security risk for the false and non-existent state of Kosovo. The results of some surveys clearly indicated the huge trust of the local population in the civil protection units as well as the fact that their presence reduces the fear of possible endangerment. Although unfavorable for the national interests of the Republic of Serbia, the final agreement on the disbandment and inclusion of members of the civil protection unit in the work of the temporary Kosovo institutions was signed on March 26, 2015.

Out of 751 members of the civil protection units, representatives of the provisional Kosovo institutions provided 483 jobs. Judging by the experiences of the integration of members of the Serbian police, a negative security assessment can be expected for the others, as well as the non-satisfaction of age criteria. Given that the current inclusion plan is only a formal fulfillment of part of the obligations assumed by the agreement, the realistic implementation is hampered by a number of irregularities and difficulties. One of the major irregularities are: the lack of premises and civil protection agencies in northern Kosmet; unclear organization and organization of the protection and rescue system, lack of training and retraining of members of civil protection to perform other tasks in which they are assigned. Therefore, the attempt to include (integrate) members of civil protection units from the north of Kosmet cannot be characterized as a successfully completed process, especially due to the fact of constant discrimination of Serbian citizens in terms of exercising basic human rights.

References

1. Emergency Response Coordination Centre, 2020. EU Civil Protection Mechanism. Brussel: Emergency Response Coordination Centre.
2. EU Civil Protection Mechanism. 2020. Civil Protection Mechanism. Brussel: EU Civil Protection Mechanism.
3. International Civil Defence Organisation [ICDO]. 2020. Civil defense personnel. Geneva: International Civil Defence Organisation.
4. Jović, Nikola, i Nešović, Branislav. 2015. Stavovi građana na severu Kosova. Severna Mitrovica: NGO AKTIV.
5. Privremena kosovska institucija, Ministry for dialogue. 2016. Brussels agreements implementation state of play. Pristina: Kosovo i Metohija.
6. Quarantelli, Enrico L. 2000. Disaster planning, emergency management and civil protection: The historical development of organized efforts to plan for and to respond to disasters. Newark: University of Delaware.
7. Stakić, Isidora i Bjeloš, Maja. 2015. Budućnost civilne zaštite na severu Kosova. Beograd: Beogradski centar za bezbednosnu politiku.
8. United Nations Security Council [UNSC], S/RES/1244 (1999), Resolution 1244 (1999) Adopted by the Security Council at its 4011th meeting, on 10 June 1999. (UNSC, S/RES/1244)
9. Закон о ванредним ситуацијама [ЗОВС], "Сл. гласник РС", бр. 111/2009, 92/2011 и 93/2012.
10. Закон о одбрани [ЗО], "Сл. гласник РС", бр. 116/2007, 88/2009, 88/2009 - др. закон, 104/2009 - др. закон, 10/2015 и 36/2018.
11. Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљање ванредним ситуацијама [ЗСРКУВС] „Сл. гласник РС”, бр. 87/2018.
12. Информативи портал Косова и Метохије, Kossev. 2014. „Јединице цз са севера Косова кренуле назад из Обреновца”. 26. новембар 2020. <https://kossev.info/jedinice-civilne-zastite-severnog-kosova-krenule-nazad-iz-obrenovca/>
13. Информативни портал са севера Косова, iKos. 2012. “Букти пожар код Лепосавића”. 6. септембар 2020. <http://www.ikos.rs/horoskop-3/561-patrijarh-irinej-na-kosovu-i-metohiji-561.html>
14. Јаковљевић, Владимир. 2011. Цивилна заштита у Републици Србији. Београд: Факултет безбедности.
15. Канцеларија за координационе послове у преговарачком процесу са Привременим институцијама самоуправе у Приштини [Корд-КиМ] 2020. Споразум о интеграцији особља цз. Београд: Канцеларија за координационе послове у преговарачком процесу са Привременим институцијама самоуправе у Приштини.

16. Радио телевизија Пулс, Rtvpuls. 2013. „Поплаве на северу Косова”. 3. септембар 2020. http://rtvpuls.com/vesti/poplave_na_severu_kosova/927
17. Танјуг и Интернет дневне новине Блиц. 2016. „Поплаве на Косову”. 5. септембар 2020. <https://www.blic.rs/vesti/drustvo/poplave-na-kosovu-vanredno-stanje-u-ranilugu/gpw46x0>